

Na podlagi druge alinee 39. člena Zakona o zaščiti živali (Uradni list RS, št. 20/04 – uradno prečiščeno besedilo in 61/06 – ZDru-1) izdaja ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

P R A V I L N I K
o načinih usmrtnitve poskusnih živali

1. člen

(vsebina)

(1) S tem pravilnikom se zaradi zagotovitve ustrezne zaščite živali predpisujejo načini usmrtnitve:

- živali med in po končanih poskusih ter odvečnih laboratorijskih živali;
- živali za delo na izoliranih organih, tkivnih in celičnih kulturah za znanstveno-raziskovalno delo v raziskovalnih organizacijah in izobraževalno delo v visokošolskih zavodih;
- prostoživečih živali, ki so bile odlovljene za namene iz prejšnjih alinej, če z drugimi predpisi ni določeno drugače.

(2) Določbe tega pravilnika se uporabljajo tudi za zarodke poskusnih živali.

2. člen

(namen)

Pri izbiri načina usmrtnitve živali je treba zagotoviti, da postopek živali povzroči najmanjše možno vznemirjanje, bolečine ali trpljenje.

3. člen

(oprema)

Oprema za usmrtnitev živali mora biti oblikovana, grajena, vzdrževana in uporabljena na način, da se doseže hitro usmrtnitev v skladu z določbami tega pravilnika.

4. člen

(osebje)

(1) Oseba, ki izvaja usmrtnitev živali, mora imeti najmanj srednješolsko izobrazbo in potrebno znanje, spretnosti in sposobnosti za humano in učinkovito opravljanje teh nalog, ki jih pridobi z usposabljanjem po programu za usposabljanje oseb, ki delajo s poskusnimi živalmi, v skladu s pravilnikom, ki določa pogoje za izvajanje poskusov na živalih.

(2) Izjemoma lahko opravi usmrtnitev živali s fizikalno metodo oskrbovalec živali, ki nima izobrazbe iz prejšnjega odstavka, izpolnjuje pa pogoje iz pravilnika, ki določa pogoje za izvajanje poskusov na živalih.

5. člen

(odstranjevanje živalskih trupel)

Odstranjevanje trupel poskusnih živali mora biti izvedeno v skladu s predpisi, ki urejajo živalske stranske proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi.

6. člen

(evidence)

V zvezi z usmrtnitvijo poskusnih živali morajo organizacije voditi evidence o:

- nabavi živali, ki obsega podatke o vrsti, spolu, starosti, oznaki in številu nabavljenih živalih, datumu nabave in o dobavitelju;
- usmrtnitvi živali, ki obsega podatke o vrsti, številu, starosti, oznaki in številu živali, datumu usmrtnitve, načinu usmrtnitve, razlogu za usmrtnitev (namen uporabe, številka dovoljenja), načinu odstranitve in podpis osebe, ki je izvedla usmrtnitev živali;
- shranjevanju živalskih trupel, ki obsega podatke o datumu shranitve, vrsti in številu trupel in podpis osebe, ki je shranila truplo živali;
- oddaji živalskih trupel s podatki v skladu s predpisi, ki urejajo živalske stranske proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi.

7. člen

(načini usmrtnitve)

Dovoljeni načini usmrtnitve različnih vrst živali so navedene v Prilogi 1, ki je sestavni del tega pravilnika.

8. člen

(uporaba naprav z mehanskim upravljanjem)

(1) Naprave z mehanskim upravljanjem, ki prodrejo v možgane, je treba namestiti tako, da projektil prodre v možgane, čemur mora slediti usmrtnitev s takojšnjo izkrvavitvijo.

(2) Pri kuncih, katerih telesna masa presega 4 kg, je dovoljena uporaba penetrirnega klina za uporabo pri kuncih le, če ni na voljo drugega načina usmrtnitve, slediti pa ji mora takojšnja izkrvavitvev.

(3) Uporaba penetrirnega klina je dovoljena pri velikih plazilcih, slediti pa ji mora kontuzija možganov.

9. člen

(drugi fizikalni načini)

Dovoljeni so tudi naslednji fizikalni načini usmrtnitve:

- udarec po zatilju, ki mu mora slediti izkrvavitvev, pri dvoživkah in plazilcih pa kontuzija možganov (v nadaljnjem besedilu: zatilni način);
- sprememba položaja vratnih vretenc (cervikalna dislokacija), ki ji mora slediti izkrvavitvev. Ta način je dovoljeno uporabiti pri laboratorijskih miših, podganah in puščavskih skakačih, katerih telesna masa ne presega 150 g, pri kuncih, katerih telesna masa ne presega 1 kg ter manjših in mlajših pticah, katerih telesna masa ne presega 250 g;
- dekapitacija z uporabo posebne naprave v ta namen. Ta način je dovoljeno uporabiti pri zarodkih in neonatalnih laboratorijskih glodalcih in ptičjih zarodkih;
- takojšnja zamrznitev s potopitvijo v tekoči dušik. Ta način je dovoljeno uporabiti pri zarodkih laboratorijskih glodalcev, kunčjih zarodkih, ptičjih zarodkih in neonatalnih laboratorijskih

- glodalcih;
- ohladitev jajc na temperaturo, nižjo od 4 °C, za čas do 4 ure, za usmrnitev ptičjih zarodkov;
 - razbitje jajc plazilcev in uporaba prekomernega odmerka splošnega anestetika ali kontuzija možganov za usmrnitev zarodkov plazilcev.

10. člen

(učinkovine z lastnostmi anestetika)

- (1) Dovoljena je uporaba samo registriranih splošnih anestetikov pri predhodno sediranih živalih, v prekomernem, vsaj trikratnem odmerku, ki povzroči takojšnjo izgubo zavesti, ki ji sledi smrt. Splošni anestetik mora biti vbrizgan v veno ali trebušno votlino.
- (2) Inhalacijske anestetike je dovoljeno uporabiti samo z ustreznimi napravami.
- (3) T-61 ali drugi registrirani ekvivalenti morajo biti vbrizgani v veno pri predhodno sediranih živalih. Pri dvoživkah so lahko vbrizgani v trebušno votlino, pri perutnini, katerih telesna masa ne presega 250g, pa v prsno mišičje.
- (4) MS-222, benzokain ali druga registrirana ekvivalentna sredstva za usmrnitev rib in dvoživk se v prekomernem odmerku raztopijo v vodi, v katero se da živali.

11. člen

(izpostavitev ogljikovemu dioksidu ali ogljikovemu monoksidu)

- (1) Komora, v kateri so živali izpostavljene plinu (ogljikovemu dioksidu ali ogljikovemu monoksidu), mora biti načrtovana, izdelana in vzdrževana tako, da živalim ne povzroča poškodb ter omogoča nadzor nad njimi.
- (2) Živali se lahko namesti v komoro šele, ko je koncentracija ogljikovega dioksida ali ogljikovega monoksida dovolj visoka, da žival izgubi zavest in z dotokom 100% plina. Po izgubi zavesti je treba koncentracijo ogljikovega dioksida ali ogljikovega monoksida povečati na najvišjo možno raven, v kateri mora žival ostati do nastopa smrti.
- (3) Plin mora biti primerno ohlajen, filtriran, brez dražilnih snovi ali plinov.
- (4) Živali morajo ostati v komori po nastopu smrti še vsaj 10 minut, neonatalne živali pa 30 do 60 minut.

12. člen

(nekateri klinični znaki za ugotavljanje smrti)

- (1) Pred odstranjevanjem in shranjevanjem živalskih trupel oziroma odvzemom organov ali tkiv za namene iz druge alinee 1. člena tega pravilnika je treba potrditi, da je nastopila smrt živali.
- (2) Nekateri klinični znaki za ugotavljanje smrti so: prenehanje bitje srca, prenehanje dihanja in odsotnost refleksov.

13. člen

(poročanje)

- (1) O usmrtnih živali mora vsaka organizacija pripraviti letno poročilo in ga poslati na Veterinarsko upravo Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: VURS) do konca meseca februarja za preteklo leto s podatki o vrsti, številu in izvoru živali ter razlogih za usmrnitev.
- (2) Organizacije morajo hraniti evidence in poročila najmanj pet let in jih na zahtevo predložiti VURS.

14. člen

(začetek veljavnosti)

Ta pravilnik začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 007-412/2006

Ljubljana, dne 20. decembra 2006

EVA 2006-2311-0065

Marija Lukačič l.r.
Ministrica
za kmetijstvo,
gozdarstvo in prehrano

Priloga 1

DOVOLJENI NAČINI USMRTITVE
GLEDE NA VRSTO ŽIVALI

VRSTA ŽIVALI	DOVOLJENI NAČINI USMRTITVE
Ribe	raztopina (MS-222), splošni anestetik
Larve dvoživk	raztopina (MS-222)
Dvoživke,	zatilni način, raztopina (MS-222), splošni anestetik,
l	T-61
Zarodki plazilcev	razbitje jajc, splošni anestetik, kontuzija možganov
Plazilci	penetrirni klin s kontuzijo možganov, zatilni način s
l	kontuzijo možganov, splošni anestetik
Ptičji zarodki	ohlajanje ali zamrznitev jajc, dekapitacija, splošni
l	anestetik
Ptiči	cervikalna dislokacija, zatilni način, splošni
l	anestetik, T-61
Zarodki glodalcev,	dekapitacija, zamrznitev
l kuncev	l
Neonatalni glodalci	dekapitacija, zatilni način, zamrznitev
Neonatalni kunci	dekapitacija, zatilni način
Glodalci	zatilni način, cervikalna dislokacija, dekapitacija,

	inhalacijski anestetik, CO(2), CO, splošni anestetik (barbiturati), T-61
Kunci	zatični način, cervikalna dislokacija, penetrirni klin z izkrvavitvijo, inhalacijski anestetik, splošni anestetik, T-61
Mesojedi	inhalacijski anestetik, splošni anestetik, T-61
Velike rejne živali	penetrirni klin z izkrvavitvijo, inhalacijski anestetiki pri jagnjetih in kozličih, splošni anestetik, T-61
Primati (zarodki in odrasli), razen človeka	splošni anestetik